

TITKÁRI JELENTÉS.

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság VI. évi közgyűlésére.

Tisztelt Közgyűlés!

Immár negyedízbenn gyűlünk össze közülésre lelkünkben annak a borzalmas katasztrófának fájdalmas érzésével, melyben körülöttünk az egész világ vonaglik. Tagtársainknak jelentékeny részét még mindig távortartja a honvédelem magasztos kötelessége s egyre szaporodik azoknak a száma is, kik vérük omlásával, életük megszakadásával áldoztak a legszentebb oltáron. Kegyeletes érzéssel őrizzük emléküket addig is, míg a vész haragjának elmultával pontosan számbavehetjük fájdalmas veszteségeinket.

Csüggesztően és bénítólag hat a mi munkánkra is e világot rázó vihar. Az idén már téli felolvasó-üléseink megtartását is lehetetlenné tette szives vendéglátónknak, az Akadémiának a fűtőanyagban való hiánya. Folyóiratunkat eddig pontosan megjelentethettük a tömördek nehézség ellenére is, de bizonyos, hogy a nyomdai költségek elviselhetetlen emelkedése bennünket is a terjedelem redukálására fog kényszeríteni. Anyagi erőnknek teljes megfeszítésével küzdünk ez egyre nyomasztóbbá váló teher ellen s hogy eddig sikerrel küzdhetünk, azt csak a nagymélt. Vall. és Közokt. Miniszter Úr 4000 koronás, valamint a Székesfőváros 1000 koronás segélye tette lehetővé. Hálás köszönetet mondunk nagylelkű támogatásukért.

Társaságunk egyébként a nehéz viszonyok közt is igyekezett kötelességeit minden irányban teljesíteni, hivatását minden téren szolgálni. Az elmúlt évben két ünnep hívott bennünket kegyeletes áldozásra, két magyar költői génusz lángrobbanásának százados fordulója ragadta vissza a multba hálás és büszke emlékezésre lelkünket. Arany születésének centennáris fordulóját közülésünkön ünnepeltük, Tompáéről októberi felolvasó-ülésünkön emlékezett meg Négyesy László alelnök úr, tömör és megleghangú elnöki megnyitóban méltatva Tompa költészetének jelentőségét.

Ez az esztendő is 300 év óta minden százados fordulóján meg-

ajándékozott bennünket egy-egy költővel. Háromszáz évvel ezelőtt született a legfényesebb magyar elmék s a legnemesebb magyar szívek egyike, a magyar hősiségnek legteljesebb hangú, legfenségesebb harsonájú énekese, Zrinyi Miklós. E fordulót Társaságunk sem hagyja nyomtalanul elröppenni, választmányunk határozata értelmében májusi felolvasó-ülésünket fogjuk ünneplésére szentelni. Zrinyi születésének centennariuma születési éve a kedves és jóízű Orczy Lőrincnek. míg száz évvel ezelőtt a borongó lelkű, költői hivatásán eszményi odaadással csüggő Vachott Sándor született. Ejtsen az ő hűséges és nemes alakjukra is egy-egy sugarat emlékezésünk születésük évének ünnepi fordulóján.

De nem feledkezhetünk meg irodalmunk és tudományszakunk egyik nagy veszteségének félszázados évfordulójáról sem. Ötven esztendővel ezelőtt lobbant el a pataki ősi kollégium árnyékában az a láng, mely a legáthatóbb fényt vetette népköltészetünk szellemére s irodalmunk történetének sok jelenségére. 1868 jan. 23-án hunyt el Erdélyi János. Diadalmasan küzdötte meg harcát az enyészettel s neve és emléke áldó kegyeletünkkel koszorúzva örökre élni fog körünkben.

Ami Társaságunk elmúlt esztendejét illeti, halás érzéssel jegyezhetjük fel, hogy nagyobb veszteségektől megkímélt bennünket. Tagtársainkra vonatkozólag hivatalosan csak Cserkő Papp József kolozvári tanárnak, Dante érdemes magyar népszerűsítőjének haláláról értesültünk. Tagjaink száma örvendetes gyarapodást mutat s, ami szintén igen örvendetes, a társadalomnak különféle köreiből. Ez nagymértékben közelebb segít bennünket minden életrevaló kulturális társaságnak ahhoz az eszményi törekvéséhez, hogy a társadalomnak mennél több körét vonja be és nyerje meg munkássága számára. Alapító tagjaink száma hárommal gyarapodott, tudományos és tanulmányi életünknek három nagyérdemű jelesével: Bogisich Mihály c. püspök úrral. Szinger Kornél kegyesr. kormánysegéd úrral s Zoltvány Irén pannonhalmi főisk. igazgató úrral. érdemes és nagyra-becsült alelnökünkkel.

Felolvasó-üléseinket rendszeresen megtartottuk mindaddig, míg a széninség ezt lehetetlenné nem tette. Ápr. 14-iki ülésünkön Szegedy Rezső *Arany Toldi-trilógiájának szerb fordítását* ismertette, Sik Sándor *Adalékok verselésünk legújabb történetéhez* című tanulmányát mutatta be. Máj. 12-én Földessy Gyula *Arany János, az ember és költő*, Alszeghy Zsolt *Epigon lírikusok* címen értekeztek. Okt. 6-án Kiss Ernő *Arany és Gyulai* viszonyát világította meg, Elek Oszkár *Jókai és az oroszok* címmel Jókai műveinek orosz vonatkozásait ismertette. Nov. 3-án Baros Gyula *Arany, Petőfi és a ponyva-*

irodalom, Pitroff Pál *Arany és a harmonia* című tanulmányaikat mutatták be.

A Társaság belső életére vonatkozólag legyen szabad megemlítenem, hogy ez alkalommal kiválik a tisztikarnak két tagja. Hat esztendő óta a Társaság életében ez az első személyváltozás s ez mindennél ékeesebben szóló bizonyossága a tisztikarban munkáló harmóniának s csak a közös célra irányuló munkálkodásnak. E két tisztviselő kiválásának sincs más oka, csak az, hogy erejüket teljes egészében tudományos munkásságukra óhajtják fordítani s a Társaság érdekében valónak látják, hogy frissebb és tevékenyebb erők kerüljenek ezekre a nagymértékű agilitást követelő tisztségekre. Mindketten ott voltak a Társaság keletkezésénél, ott lesznek továbbra is, ha szerényebb körben is, de teljes szeretetükkel és szolgálatkészségükkel a Társaság fejlődésének és izmosodásának munkájában, ha kell, küzdelmeiben is s hálásan megköszönve a Tisztelt Közgyűlésnek irányukban két ízben is megnyilatkozott kitüntető bizalmát, sikert kívánnak a Társaság törekvéseire, áldást munkájára.

Ez a munka, ha Isten egykor ismét ránk deríti a békés, nyugodt munkálkodás idejét, Társaságunk szép és nemes feladatának hűséges szolgálatára hívja majd most sokfelé oszlott s csüggedező kedvünket. E munka a múltba irányozza tekintetünket, de nem szabad elzárkóznunk a jelentől sem. A magyar lélek hősi lendülete s a magyar kar ereje megvédte hazánkat a pusztító idegen inváziótól: de ezek az ellenséges beütések szellemi téren még igen sokszor megfognak ismétlődni s makacs ostrom alá veszik mindazt, ami magyar s ami hagyomány. A magyar irodalom és tudomány soha nem volt maradi és reakciós, nem lehet az a jövőben sem; de nem cserélhet lelket s nem verhet gyökeret egészen idegen talajban sem. Azokat a gyökereket, melyek kulturánkat a múlt talajából táplálták, a mi tudományunk ismeri legjobban, ez rajzolja legszebb példáit a külföldi hatások és a magyar eredetiség összeolvadásának. Legyen éber Társaságunk, ha ezek a küzdelmek őt is tetterre hívják, őrizze nemes hagyományainkat s hirdesse bátran a múlt igazságait a jövő érdekében. Ez valóban nemes és méltó gyakorlása lesz feladatának, férfias szolgálata rendeltetésének.

Kérem jelentésemnek szíves tudomásul vételét.

KÉNY LAJOS.